

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJA

IŠVADA DĖL PROKURORO O. S. VEIKSMŲ

2017 m. vasario 6 d. Nr. 1.6-2

Vilnius

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija), dalyvaujant Komisijos nariams Martynui Jovaišai (Komisijos pirmininkas), Alvydui Benošiui, Gintautui Valickui, Antanui Stepučinskui, Irmai Zaikienei, sekretoriaujant Gintarei Bliujienei (Komisijos sekretorė), išnagrinėjusi generalinio prokuroro kreipimąsi dėl Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros prokuroro O. S. neetiško elgesio (toliau – pareiškimas),

n u s t a t ė:

2016 m. spalio 28 d. tarnybiniu pranešimu Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros prokuroro padėjėjas L. J. kreipėsi į Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyrių (toliau – Vidaus tyrimų skyrius). Nurodė, kad 2016 m. spalio 27 d. 14.55 val. į jo tarnybinį paštą iš elektroninio pašto Pr-KAM2 Kyocera@prokuraturos.lt, susieto su skeneriu, buvo atsiųstas skenuotas L. J. vardu surašytas prašymas generaliniam prokurorui atleisti iš užimamų pareigų vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 8 punktu, nes studamas į valstybės tarnybą pateikė suklastotus dokumentus ir / arba nuslėpė ir pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjo būti priimtas į valstybės tarnybą. Tai buvo melaginga, tikrovės neatitinkanti ir jo garbę bei orumą žeminanti informacija, nepagrįstai apkaltinant jį nusikalstamų veikų padarymu. Toks pats prašymas jam buvo pakartotinai atsiųstas ir kitą dieną – 2016 m. spalio 28 d., 8.34 val. Pareiškėjo manymu, tokie piktybiški rašiusiojo veiksmai nesuderinami su profesine etika, valstybės tarnautojo ar prokuroro statusu. L. J. prašė išsiaiškinti šiuos veiksmus padariusį asmenį ir imtis įstatymo numatytų priemonių pažeidėjo atžvilgiu.

Generalinės prokuratūros Informacinių technologijų skyriaus vedėjas 2016 m. lapkričio 8 d. raštu informavo, kad atlikus analizę buvo nustatyta, jog 2016 m. spalio 27 d. Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros prokuroras O. S. spausdino „Microsoft word“ failą pavadinimu „prašymas L.“.

Dėl L. J. prašyme išdėstytų aplinkybių generalinis prokuroras 2016 m. lapkričio 11 d. pradėjo vidinį tyrimą ir jį atlikti pavedė Vidaus tyrimų skyriui.

2016 m. gruodžio 2 d. paaiškinime Vidaus tyrimų skyriaus prokurorei Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros prokuroras O. S. pripažino, kad jis surašė, atspausdino, nuskenavo ir išsiuntė į prokuroro padėjėjo L. J. tarnybinį elektroninį paštą pastarojo vardu surašytą tikrovės neatitinkančią prašymą. Šį prašymą surašė neturėdamas blogų ketinimų ar siekių, tik norėdamas pajuokauti. Jis su L. J. dirba labai seniai, juos sieja draugiški santykiai. Prokuroro manymu, jeigu L. J. būtų žinojęs, kas surašė ir atsiuntė prašymą, jis nebūtų taip sureagavęs. Kadangi tą dieną, kai išsiuntė pirmą prašymą, jokios reakcijos iš L. J. nesulaukė, kitą dieną nuskenuotą prašymą L. J. išsiuntė dar kartą. Mano, kad apie tą prašymą žinojo tik jis ir L. J., nes niekam apie tai nesakė, ir tai rodo, kad jis padėjėjo nenorėjo ižeisti ar pažeminti. Tai buvo tiesiog nevykęs pokštas, dėl ko jis labai apgailestauja.

L. J., susipažinęs su O. S. paaiškinimu, 2016 m. gruodžio 6 d. paaiškiniame nurodė, kad su prokuroro O. S. nuomone nesutinka. Prokuroras po šio įvykio jo neatsiprašė, apie tai nekalbėjo. Dieną prieš šį paaiškinimą (2016 m. gruodžio 5 d.) jis sutikęs prokurorą laiptinėje ir pastarasis paklausė, ar L. J. dar čia dirbąs. Atsižvelgiant į tai, kad tai įvyko jau po O. S. duoto paaiškinimo Vidaus tyrimų skyriaus prokurorei apie įvykio aplinkybes, t. y. jam jau buvo žinoma, kad atliekamas vidaus tyrimas, tokį prokuroro klausimą jis vertina kaip pasityčiojimą ir žeminantį elgesį, kuris prokuratūroje netoleruotinas ir nesuderinamas su prokuroro etika. Kodėl O. S. taip su juo pasielgė, jam nėra žinoma, tačiau dėl šio įvykio jis patyrė neigiamų išgyvenimų, buvo sutrikusi sveikata, negalėjo užmigti, jautė nerimą dėl ateities ir vertina tai kaip spaudimą palikti tarnybą. Kadangi jis yra profesinės sąjungos „Prokuratūros bendruomenė“ pirmininko pavaduotojas, šį veiksmą suprato kaip spaudimą ne valstybės tarnautojui, o kaip darbuotojų atstovui dėl atliekamos veiklos profesinėje sąjungoje.

2016 m. gruodžio 9 d. rezoliucija generalinis prokuroras L. J. skundą perdavė nagrinėti Prokurorų etikos komisijai.

Komisijai buvo pateikta Generalinės prokuratūros Personalo ir teisės skyriaus parengta pažyma apie prokuroro O. S. tarnybą prokuratūroje. Nurodyta, kad tarnybą prokuroru jis pradėjo 2010 m. vasario 10 d. Kauno miesto apylinkės prokuratūroje. Prokuroras skatintas tris kartus – 2011 m. pareikšta padėka, 2013 m. suteiktas justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas, 2014 m. suteiktas vyriausiojo justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas. Per tarnybos laikotarpį nuobaudų neturėjo.

Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros vyriausioji prokurorė charakterizavo prokurorą kaip aukštos kvalifikacijos pareigūną, nebijantį prisiimti atsakomybės neįprastose ir sudėtingose situacijose. Nurodė, kad bendraudamas su ikiteisminio tyrimo pareigūnais, teisėjais, advokatais, proceso dalyviais elgiasi taktiškai ir etiškai. Organizuodavo renginius, susijusius su nepilnamečių nuteistųjų užimtumu, juose dalyvaudavo. Santykiai su bendradarbiais labai geri, kolektyvo narių yra labai mėgiamas ir gerbiamas. Santūrus, ramus, tolerantiškas, linkęs išklausti kitų nuomonę, visada sugeba logiškai ir argumentuotai apginti savo poziciją, vengia konfliktų, ieško kompromisų. Pažymėjo, kad ypač laikosi tarnybinio konfidencialumo reikalavimų. Taip pat nurodė, kad laikosi prokurorų etikos reikalavimų tiek tarnyboje, tiek visuomeniniame bei asmeniniame gyvenime.

2017 m. sausio 13 d. vykusio Komisijos posėdžio metu prokuroras O. S. paaiškino, kad iki šio įvykio jo santykiai su L. J. buvo labai geri, jie bendraudavo darbe. Mintis surašyti prašymą, dėl kurio vyksta svarstymas, kilo tuomet, kai gilinosi į Lietuvos Respublikos darbo kodekso pakeitimo projektą. Palyginus jį su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu, kilo mintis pajuokauti, todėl surašė prašymą, nuskenavo ir išsiuntė padėjėjui L. J. į jo kompiuterį. Kadangi kitą dieną L. J. nieko apie gautą prašymą nepasakė, O. S. prašymą jam išsiuntė dar kartą. Šį įvykį pamiršo, kol lapkričio gale gavo pranešimą iš Vidaus tyrimų skyriaus, kad atliekamas patikrinimas ir prašoma pateikti paaiškinimą. O. S. nurodė, kad apgailestauja dėl šio įvykio, jis padėjėjo įžeisti nenorėjo. Į Komisijos pirmininko klausimą, ar po šio įvykio, kai sužinojo, jog L. J. kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, teko bendrauti su padėjėju, O. S. nurodė, kad bendrauti vengė, nes atliekamo patikrinimo procedūrą susiejo su baudžiamuoju procesu, kur ikiteisminio tyrimo metu bendravimas nukentėjusiojo ir įtariamojo turi būti atsargus, kad nebūtų daromas poveikis, nebent per trečiuosius asmenis. Dėl šios priežasties O. S. neatsiprašė L. J. Nurodė, kad po šio įvykio jis ir padėjėjas L. J. buvo pakviesti pas apylinkės vyriausiąją prokurorę, kur jos akivaizdoje atsiprašė L. J. bei susitaikė. O. S. nurodė, kad vėliau ir neoficialioje aplinkoje atsiprašė L. J., pastarasis pasakė, kad atleidžia. Į Komisijos pirmininko klausimą, kaip, O. S. manymu, L. J. galėjo identifikuoti, kad prašymą surašė būtent O. S., O. S. atsakė, kad iš santykių pobūdžio, nes dažnai darbe pajuokaudavo, todėl jis buvo įsitikinęs, kad L. J. iš karto supras, kas prašymą parašė. Į Komisijos narės I. Zaikienės klausimą, ar O. S. žinoma, kad L. J. dalyvauja profesinės sąjungos veikloje, prokuroras atsakė teigiamai. Komisijos narei I. Zaikienei paprašius pakomentuoti 2016 m. gruodžio 5 d. pokalbį su L. J., kurio metu O. S. paklausė L. J., ar jis vis dar čia tebedirba, O. S. atsakė, kad tai buvo pajuokavimas, nes jie tarpusavyje tokia forma juokaudavo. Pripažino, kad esant tokiai situacijai toks pajuokavimas buvo neprotingas. Į Komisijos narės I. Zaikienės klausimą, ar šis pajuokavimas laiptinėje įvyko

prieš atsiprašymą, ar po jo, O. S. atsakė, kad prieš. Į Komisijos narės I. Zaikienės klausimą, kodėl tokį prašymą surašė būtent L. J. vardu, O. S. atsakė, kad tokį prašymą galima rašyti žmogui, su kuriuo bendrauji ir neoficialiai, kuris juoką supras bei neįvertins to rimtai. Komisijos narys G. Valickas paprašė O. S. patikslinti, koks santykių pobūdis buvo tarp prokuroro ir L. J. O. S. paaiškino, kad iki šio įvykio su L. J. bendraudavo įvairiais klausimais. Jis negalėtų teigti, kad jų santykiai asmeniniai. Santykius galėtų apibūdinti kaip vidurį tarp oficialių darbinių ir asmeninių santykių.

2017 m. sausio 13 d. posėdyje L. J. Komisijai paaiškino, kad kai 2016 m. gruodžio 13 d. paaiškėjo, kad neįvyko O. S. atestacija, kitą dieną apylinkės vyriausiosios prokurorės iniciatyva įvyko jo ir prokuroro susitikimas. Prokuroras paaiškino, kad tai buvo pajuokavimas. Į Komisijos pirmininko klausimą, ar prokuroras jo atsiprašė, L. J. atsakė, kad taip. Iki šio susitikimo prokuroras jo nebuvo atsiprašęs. Komisijos pirmininkui paprašius plačiau pakomentuoti 2016 m. gruodžio 5 d. įvykusį jo ir O. S. susitikimą laiptinėje, kai O. S. jo paklausė, ar jis vis dar čia dirba, L. J. atsakė, kad tai buvo pasityčiojimas. Į Komisijos pirmininko klausimą, kokie buvo jo santykiai su prokuroru iki šio įvykio, L. J. atsakė, kad neutralūs. Komisijos pirmininkui pasiteiravus, ar anksčiau yra buvę, kad jie tarpusavyje juokaudavo panašiomis ar kitokiomis temomis, L. J. atsakė, kad kolegiškai susitikę pasisveikindavo, tokiomis temomis nejuokaudavo. Artimiausiu metu nebendraudavo. L. J. nurodė, kad jis buvo nustebęs, kad prašymą surašė būtent O. S. Nurodė, kad kai gavo prašymą pirmą kartą, pagalvojo, kad kažkas nevykusiai juokauja, tačiau kai gavo ir kitą dieną, jam juokinga nebuvo. Jis patyrė stresą. Į Komisijos pirmininko klausimą, kokios konkrečiai profesinės sąjungos veikloje dalyvauja, L. J. atsakė, kad „Prokuratūros bendruomenės“, jis yra pirmininko pavaduotojas. Į Komisijos pirmininko klausimą, ar šis prašymas negalėjo būti surašytas dėl L. J. veiklos profesinėje sąjungoje, L. J. atsakė, kad nežino. Jis pabrėžė, kad jam neaiški prokuroro pozicija, kodėl jis neatsiprašė iki oficialaus susitikimo pas apylinkės vyriausiąją prokurorę.

Lietuvos Respublikos prokurorų etikos kodeksas (toliau – ir Kodeksas), reglamentuojantis prokurorų elgesio bei profesinės etikos (veiklos) principus ir normas, kurių prokurorai turi laikytis tarnybos ir ne tarnybos metu, nustato, kad asmuo, paskirtas į prokuroro pareigas, savarankiškai ir sąmoningai pasiryžta tarnauti žmonėms ir teisingumui, pripažįsta šio kodekso normas ir privalomus etikos principus. Kodekso 5.2 papunktyje įtvirtintas padorumo principas įpareigoja prokurorą elgtis sąžiningai ir padoriai, savo pavyzdžiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją, neatidėliojant pripažinti, atsiprašyti ir ištaisyti padarytas klaidas (5.2.1 papunktis), tarpusavio bendravimą grįsti mandagumu ir tolerancija (5.2.2 papunktis). Kodekso 5.9 papunktyje įtvirtintas atsakomybės principas numato, kad prokuroro pareiga vengti tarnybos ir ne tarnybos metu žodžiais arba savo elgesiu paniekinti ar žeminti prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą.

Komisija nustatė, kad prokuroras O. S. 2016 m. spalio 27 d. prokuroro padėjėjo L. J. vardu surašė, atspausdino ir nuskenavęs jam į tarnybinį elektroninį paštą išsiuntė prašymą atleisti iš užimamų pareigų, kuriame nurodyta tikrovės neatitinkanti ir L. J. reputaciją menkinanti informacija, t. y. kad L. J. stodamas į valstybės tarnybą pateikė suklastotus dokumentus ir pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl ko negalėjo būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas. Tą patį prašymą O. S. L. J. išsiuntė ir kitą dieną. Nepaisant prokuroro paaiškinimo, kad tai buvo pokštas ir jis nenorėjo sukelti neigiamų išgyvenimų L. J., tokie prokuroro O. S. veiksmai vertintini kaip nemandagus ir nekolegiškas elgesys bendradarbio atžvilgiu, nesuderinamas su nepriekaištinga prokuroro reputacija ir prokuroro, kaip atsakingo valstybės pareigūno, turinčio tiesioginę pareigą padėti užtikrinti teisėtumą, statusu. O. S., išsiuntęs minėtus prašymus, L. J. nepripažino tai padaręs, atsiprašė tik vyriausiosios prokurorės paskatintas praėjus daugiau nei mėnesiui nuo įvykio ir taip pažeidė pareigą neatidėliojant pripažinti, atsiprašyti ir ištaisyti padarytas klaidas. Šiais veiksmais prokuroras O. S. pažeidė Kodekse įtvirtintus padorumo (5.2.1, 5.2.2 papunkčiai) bei atsakomybės principus (5.9.1 papunktis). O. S. paaiškinimai, esą jis vengė atsiprašyti L. J. ne prie trečiųjų asmenų, kad nebūtų apkaltintas poveikiu nukentėjusiajam, vertintini kritiškai, kaip neadekvatūs susidariusiai situacijai. Be to, tam prieštarauja 2016 m. gruodžio 5 d. O. S. veiksmai, kai jis, dar neatsiprašęs ir nieko nepaaiškinęs dėl 2016 m. spalio 27, 28 dienomis siųstų prašymų, žinodamas, kad dėl to pradėtas vidinis tyrimas, paklausė L. J., ar šis dar čia dirba. Šis prokuroro O.

S. klausimas L. J. prieš tai aptartų įvykių kontekste taip pat vertintinas kaip pareigos elgtis sąžiningai, padoriai, mandagiai, savo elgesiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją pažeidimas, prokuroro vardo pažeminimas (Kodekso 5.2.1, 5.2.2, 5.9.1 papunkčiai).

Teisybės neatitinkančio, valstybės tarnautojo L. J. reputaciją menkinančio turinio prašymo atleisti jį iš užimamų pareigų jo vardu surašymas bei atsuntimas sukėlė L. J. neigiamus išgyvenimus, stresą, netikrumo dėl tolimesnės tarnybos jausmą, taip pat diskreditavo tai padariusio prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą.

Prokuroro O. S. neetiški veiksmai vertintini kaip tyčiniai – L. J. vardu savo tarnybiniu kompiuteriu surašė tikrovės neatitinkančią prašymą, kuri atspausdino ir nuskenuotą išsiuntė L. J.; nesulaukęs įsivaizduojamos reakcijos, kitą dieną nurodytą prašymą išsiuntė pakartotinai; jau žinodamas apie atliekamą savo veiksmų tyrimą ir todėl turėdamas galimybę akivaizdžiai suprasti, kad jie (veiksmai) L. J. sukėlė neigiamas pasekmes (stresą, baimę, netikrumo jausmą), užuot pripažinęs, kad tai jo veiksmai, ir bandęs paaiškinti bei atsiprašyti, į L. J. kreipėsi klausdamas, ar šis dar tebedirba.

Prokuroras O. S. neigia tyčia siekęs L. J. sukelti neigiamus išgyvenimus. Nors prokuroras O. S. teigia, kad surašęs tikrovės neatitinkančią prašymą ir nusiuntęs jį L. J. norėjo tik pajuokauti ir neturėjo jokių blogų ketinimų, Komisija vertina, jog prokuroras, kaip asmuo, turintis aukštąjį teisinį išsilavinimą, profesinės ir gyvenimiškos patirties, turėjo ir galėjo suvokti, kad tokie jo veiksmai pažeidžia tiek bendros, tiek profesinės etikos normas ir gali sukelti neigiamas pasekmes. Taip pat akivaizdu, kad prokuroras privalo suprasti, jog tikrovės neatitinkančio, asmenį menkinančio turinio, kito asmens vardu raštų rašymas ir anoniminis siuntimas žemina prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad prokuroras O. S. veikė netiesiogine tyčia.

Apibendrinusi tyrimo visumą Komisija nusprendė, kad tyrimo metu nustatyti duomenys leidžia konstatuoti, jog prokuroras O. S. tyčiaisiais veiksmais (netiesiogine tyčia), pasireiškusiais tuo, kad surašė, atspausdino, nuskenavo ir 2016 m. spalio 27 d. bei 2016 m. spalio 28 d. išsiuntė prokuroro padėjėjui L. J. į šio tarnybinių elektroninių paštą pastarojo vardu surašytą tokio turinio prašymą generaliniam prokurorui: „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 44 str. 1 d. 8 p. <...>, t. y. paaiškėjus aplinkybei jog aš, L. J., stodamas į valstybės tarnybą pateikiau suklastotus dokumentus ir arba nusiūliau ir pateikiau tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjau būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas, todėl, paaiškėjus tokioms aplinkybėms, prašau atleisti mane iš užimamų pareigų.“, 2016 m. gruodžio 5 d., vykstant vidiniam tyrimui dėl nurodyto prašymo surašymo ir išsiuntimų L. J., Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros laiptinėje paklausęs L. J.: „Ar tu dar čia dirbi?“, pažeidė Prokurorų etikos kodekso 5.2.1 ir 5.2.2 papunkčiuose įtvirtintą padorumo principą, numatantį prokuroro pareigą elgtis sąžiningai ir padoriai, savo pavyzdžiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją, neatidėliojant pripažinti, atsiprašyti ir ištaisyti padarytas klaidas, tarpusavio bendravimą grįsti mandagumu, 5.9.1 papunktyje įtvirtintą atsakomybės principą, įpareigojantį vengti tarnybos ir ne tarnybos metu žodžiais arba savo elgesiu paniekinti ar žeminti prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą, ir tokiais veiksmais sukėlė L. J. neigiamus išgyvenimus bei pažemino prokuroro vardą. Už šių Prokuroro etikos kodekso principų pažeidimą prokurorui O. S. taikytina tarnybinė atsakomybė.

Siūlydama nuobaudą Komisija atsižvelgė į tai, kad prokuroro O. S. neetiški veiksmai L. J. atžvilgiu kartojosi, kad prokuroras po prašymų išsiuntimo neprisipažino L. J., kad tai jis surašė ir išsiuntė prašymus, vengė atsiprašyti, tęsė neetišką elgesį L. J. atžvilgiu replikuodamas: „Ar tu dar čia dirbi?“. Komisija taip pat atsižvelgė į teigiamą prokuroro O. S. charakteristiką, į tai, kad prokuroras nėra turėjęs tarnybinių nuobaudų, ne kartą skatintas, pripažino pasielgęs netinkamai padaręs Prokurorų etikos kodekso pažeidimus. Dėl to Komisija siūlo skirti švelniausią Prokuratūros įstatymo 40 straipsnyje numatytą tarnybinę nuobaudą – pastabą.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 3 dalimi, Prokurorų etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. I-16 (2014-04-22 įsakymo Nr. I-85 redakcija), 43.2 papunkčiu, Komisija

k o n s t a t u o j a:

Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros prokuroras O. S. pažeidė Prokurorų etikos kodekso 5.2.1, 5.2.2 ir 5.9.1 papunkčius. Dėl to siūlo Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui taikyti prokurorui O. S. tarnybinę atsakomybę – paskirti tarnybinę nuobaudą – pastabą.

Komisijos pirmininkas

Martynas Jovaiša